

Men schoot burgers dood en plunderde... (Blz. 182).

— Zoo geweend? vroeg hij.

— Ach, mein Gott!...

— Omdat ik morgen vertrek? 't Is voor keizer en vaderland.

— Maar zult gij terugkeeren?

— Dat weet alleen God... Ik kom u nog even groeten, wij rijden om zes uur heen.

— O, ik zal wel op zijn... Bij tante Elise kan ik het regiment zien voorbij trekken.

Haar tante Elise woonde aan den weg naar België.

Diederich ging mee in de huiskamer. Daar zaten de handelaar Wulf en zijn vrouw, die den verloofde van hun dochter hartelijk begroetten.

— De laatste avond! zei Wulf.

— Ja, antwoordde Diederich. Morgen om zes uur gaan wij naar België.

— Ja, en sla ze daar maar goed op den kop, die domme Belgen, welke zich tegen Duitschland durfden verzetten.

— Ik zal mijn plicht doen.

— Natuurlijk, dat wordt nu van iederen Duitscher verwacht. Zie, ik schaam mij over Elza. Zij weent al den heelen middag, in plaats van fier te zijn, dat haar verloofde voor het groote Duitsche rijk kampt, en ons tot de groote wereldmacht helpt brengen.

— Och, scheiden is weemoedig, hernam Diederich vergoelijkend. Ik had al lang aan het front moeten staan.

— Nu, ieder weet, dat het uw schuld niet is. Twee maanden geleden zijt ge vertrokken, en gij kunt het niet helpen, dat ge door een auto gewond werd en terug naar Aken moest vervoerd worden. Maar er is nog gelegenheid genoeg om u te onderscheiden. In de aanstaande Lente zal Duitschland de overwinning bevechten en Frankrijk en Engeland den vrede opleggen. Engeland zal dan nooit weer beproeven onze nijverheid en handel te fnuiken.

En de koopman sprak opgewonden voort, beheerscht door den oorlogsroes en Duitschen hoogmoed.

Maar Diederich kon niet lang blijven. 't Was de laatste avond en zijn ouders verwachtten hem spoedig terug.

Hij nam dus afscheid en kreeg nog een vaderlandsch sermoen van zijn aanstaanden schoonvader.

— En geen medelijden met de Belgen, al hebt ge er gewoond, besloot de man, die den oorlog voerde uit zijn veilige huiskamer en intusschen gouden zaken deed.

Elza liet haar verloofde uit. In de gang klemde ze hem om den hals.

— O, Diederich, zult ge me dikwijls schrijven? vroeg ze.

— Maar, natuurlijk!

— Elken dag?

— Als ik gelegenheid heb.

— Zult gij mij trouw blijven?

— Welk een vraag!

— O, Diederich, 't is oorlog... En al zijn we te Aken ver van het front, het wemelt hier ook van soldaten, en ik zie, hoe zij allerlei meisjes meesleepen. Dat is door den oorlog. Ze dansen en drinken, en willen in wijn en plezier hun ellende vergeten!

— Hun ellende! Soldaat zijn...

— Kom, Diederich, open nu maar uw hart voor mij. Ik geloof niet aan alles wat vader daar zegt, 't zijn groote woorden. Niemand durft nu zeggen, wat hij denkt. Maar als ik in de Munster al die weenende, biddende vrouwen zie, zoo vele weduwen met weesjes naast zich, dan voel ik wel, dat ze den oorlog vervloeken. Maar ze mogen dat niet zeggen.

— Elza, gij zijt ontmoedigd. Wij wilden dezen oorlog niet...

— Ja wel, ja wel! Wij, de gewone menschen, niet, maar wat hebben wij te vertellen? Maar te Berlijn wilden ze den oorlog wel. En oom Heinrich, die kapitein is, was ook blij en zoo zijn veel officieren! Zij kunnen dan bevorderd worden, en eer oogsten. En ook krijgen velen voordeelige posten. Vader is eveneens blij dat het oorlog is. Hij verdient veel geld aan 't leger.

— Maar Elza toch...

— O, ik zeg het, zooals ik het meen.

— Gij zijt ontmoedigd door uw droefheid. Engeland en Frankrijk spannen samen tegen ons en hebben ook België verleid.

— België! Onze troepen zijn daar binnen gevallen en men be-
liegt ons.

— En de franc-tireurs... de vrouwen die onze soldaten afmaak-
ten, onze gewonden verminkten, de priesters, die hun dorpelingen
ophitsten?

— Al leugens om u en heel ons leger op te hitsen. O, ik ken Bel-
gië ook, ik heb vriendinnen te Luik, ik ben er voor eenige weken nog
geweest. En hoe kunt gij dat gelooven, Diederich, die gaarne in België
woonet, die er uw handel leerdet!

— Kom, Elza, laten wij niet redetwisten. Ik moet toch gaan. Zoudt gij willen, dat ik thuis bleef?

— Natuurlijk niet, want ze zouden u gebonden weg brengen als een dier! Maar zult gij mij trouw blijven?

— Weer die vraag! Altijd zal ik aan u denken, dat weet ge toch wel... Zonder dien oorlog waren we al man en vrouw, maar die dag komt toch...

— Als 't maar waar is! Er moeten nog zoo veel mannen en jongelingen vallen. O, tracht een postje te krijgen buiten het gevaar.

— Maar Elza...

— Zoovele grooten doen het. Ha, ik ken hier veel voornamen families, waarvan de man of de zonen nooit in het vuur komen. En zij doen toch ook hun plicht. Tracht eveneens in veiligheid te geraken. Ge hebt maar één leven!

Diederich moest zich losrukken. Innig kuste hij zijn geliefde en hij beloofde haar geregeld te zullen schrijven.

Eindelijk was hij weer op straat. En dan nokte ook een snik in zijn keel.

Zou hij Elza ooit terug zien?... En hij dacht aan vrienden, die in Augustus geestdriftig vertrokken, maar nu reeds begraven waren. Ja, de oorlog was verschrikkelijk. Maar Diederich Herder geloofde in de goede zaak en het recht van Duitschland. Hij las dagelijks de bladen, hij verdiepte zich tijdens zijn ziekte in de artikelen van geleerden, die het vergif onder het volk brachten onder het etiket van vaderlandsliefde, Deutsche trouw en eer.

« Leugens », had Elza gezegd over alles wat men van de Belgen vertelde.

En op dat punt twijfelde de jonge man toch ook. Ja, hij had drie jaar in het kleine buurland gewoond, te Luik, Brussel en Antwerpen en als hij er aan terugdacht, was het een tijd vol goede, aangename herinneringen. Hij ondervond er gastvrijheid en vriendschap, gevoelde zich er nooit een vreemdeling. 't Volk was er goedaardig, ijverig, opgewekt. En nu zou het zich openbaren als een valsche natie, met vrouwen die sluipmoord bedreven en gewonde soldaten de oogen uit het gelaat rukten, weerloozen met petroleum overgoten en in brand staken, gift in spijs en drank mengden?

Neen; als hij alles goed overwoog, moest men overdrijven. Nu, hij zou het ondervinden...

Den volgenden morgen trok het regiment heen. Het was een nieuwe formatie, bestaande uit herstelde gewonden, jonge rekruten en vrijwilligers. De manschappen waren flink uitgerust. Nog hing de duisternis over Aken, maar uit de woningen straalde een oogenblik licht, want bij de klanken der muziek stonden de burgers haastig op en in mantel of jas verschenen ze aan de deur of op balkons.

De soldaten zongen de « Wacht am Rhein » en 't forsche lied darverde door de breede straat. Men juichte de soldaten toe. Aan beide zijden heerschte opwinding en de troepen betreurden het, dat het nog geen vol daglicht was, om meer te genieten van de hulde.

Diederich stapte in zijn rij. Ook de oorlogsroes greep hem aan en luid zong hij mee. Als Elza hem nu maar zag. Dit schouwspel zou haar bemoedigen, meende hij. De jongeling lette op de huizen. Nog even en hij zou bij de woning zijn van Herman Wulf en tante Elise. En Diederich dacht hoe hij daar met Elza dikwijls rustte na een lange wandeling in het prachtig woud van Aken.

O, die goede dagen... Maar ze zouden terugkeeren, als de oorlog eindigde met een schitterende overwinning. En Duitschland zou zegepralen. Geen macht ter wereld kon dat verhinderen.

Diederich voelde zijn hart bonsen. Daar was het huis. En plots zag hij Elza. Ze stond aan de deur. O, had hij maar even de rij mogen verlaten, om haar nog eens te omhelzen, doch zulks was streng verboden. Hij had nu geen eigen wil, geen vrijheid meer, hij behoorde den keizer, zoo goed als de kanonnen, die achter het regiment volgden. Zijn meisje stond tusschen haar oom en tante. Hoor, Wulf en zijn vrouw juichten en zwaaiden met de armen. Elza stond als een beeld. Diederich groette haar met een knikje... Zij verborg haar gelaat in de handen. Zeker snikte zij haar smart uit.

't Was voorbij. Het regiment stapte voort. Weldra zweeg de muziek. Men was buiten de stad. De parade kon thans eindigen. Men had aan de bevolking den moed getoond. Doch die moed was slechts een begoocheling. Ouderen zwegen, nu ze op het bevel niet langer zingen mochten.

— De komedie is gedaan, zei de soldaat naast Diederich.

— De komedie?

— Ja, dat was maar voor de menschen van Aken. Die moesten in hun roes gehouden worden. De werkelijkheid zien ze niet. Men verbergt zooveel mogelijk de gewonden, die hier aankomen, voor hen. Doch, de plaats waar men gewond wordt!...

De man zuchtte.

— Zijt gij al in den slag geweest? vroeg Diederich.

— Mein Gott... Gij vraagt of ik in den slag ben geweest? Ik was aan den IJzer, en nu gaan we weer naar België... Diksmuide, van dien naam hebt ge wel gehoord?

— Ja...

— En Tervate, Schoorbakke; en meer naar boven, Zonnebeke. Dat is bij Ieper. Ik heb daar overal gevochten. Een hel! 'k werd er gewond aan den schouder, maar helaas, niet erg genoeg om bij mijn vrouw en twee kinderen te blijven. Ik moet terug. Nu zou 't erger kunnen zijn. Ware de eerste maal de kogel wat hooger gevlogen, dan lag ik al onder de aarde, ginder in Vlaanderen. 't Kan nu gebeuren.

— Maar is het waar, dat de Belgen zoo wreed zijn?

— Doelt ge op franc-tireurs?

— Ja...

— Al leugens! De Belgen bezien ons natuurlijk niet als vrienden en dat begrijp ik... Maar geloof niets van al die wreedheden.

— Ze hebben ons gezegd, dat we nooit in een kwartier mogen slapen zonder ons wapen onder de hand te hebben.

— Ja, dat maakten ze ons ook wijs. En dat ge moet oppassen, als ze u drank of spijs aanbieden, omdat ze er vergif in mengden. Geloof er niets van! De waarheid is heel anders. Ik heb twee vreeselijke strafuitvoeringen gezien: den brand van Leuven en de moorderijen te Roeselare.

— Maar de burgers van Leuven maakten toch opstand tegen onze troepen?

— Neen, neen... Wij waren verslagen bij Meerbeek, niet ver van Mechelen, en vluchtten naar Leuven terug. De soldaten waren angstig. 't Was avond. We meenden, dat de Belgen ons achtervolgden. Aan de stad ontmoetten we andere troepen en we waren allen zenuwachtig en toen gingen de geweren van zelf af. En zoo heerschte er verwarring. Veel soldaten waren dronken. Wat is er toen gebeurd? Wij weten het niet, maar we zagen branden en men schoot burgers dood en plunderde en toen was ik beschaamd Duitscher te zijn. In October kwamen we te Roeselare binnen. De Franschen beschoten ons daar en trokken terug. Wij overmeesterden de stad en toen zag ik, hoe men burgers uit de kelders sleurde en dood schoot.

— Waarom?

— Waarom? Omdat officieren het geboden en zij zeiden, dat het franc-tireurs waren, maar geen van hen had een wapen. Waarom? O, ik zal het u zeggen... Omdat wij de burgers met schrik zouden slaan,

zoodat ze ontnoedigd zijn en zich gemakkelijker laten verdrukken, want onze legeroverheid rooft er en wij moeten op het kleine België leven. Van Roeselare gingen wij naar het front. O, mein Gott, toen zijn we zwaar gestraft. We hebben Ieperen niet genomen en Duinkerken en Calais ook niet, maar wel zijn er duizenden van ons gevallen. Maar ik mag u dat eigenlijk allemaal niet vertellen. Ze zouden mij straffen, moesten ze het weten. Maar ik zag daar uw meisje...

— Hoe weet ge dat?

— O, ik begreep het wel. En zij jubelde niet... O, gister jubelde mijn vrouw ook niet. Zij bezwijmde, toen ik vertrok. Ja, ik zag uw meisje en ik voelde het, dat gij niet zijt als die arme sukkelaars, die nu nog loopen te zingen. Maar wat weten zij?

— Zijt ge van Aken?

— Van Hoaren...

— Maar gij ziet alles toch te zwart in. Engeland speelt een gemeene rol.

— Engeland en Duitschland worstelen om de heerschappij. De kapitalisten van beide landen staan tegenover elkaar en wij moeten voor hen vechten.

— Dat is de gewone praat. Er is dan voor u geen vaderlandsliefde meer?

— Vaderlandsliefde? Kom, laat ik maar zwijgen, want anders zeg ik veel te veel. En dan ben ik het zwart schaap. En de officieren zullen dan wel zorgen, dat ik op een gevaarlijke plaats geraak en al gauw met de beenen omhoog lig. En vrouw en kinderen hebben dan een held!

't Was een pessimist, die naast Diederich stapte. Andere manschappen zongen nog. Voor hen was de krijg frisch en vroolijk, zooals de kroonprins het had gezegd.

Toen het regiment de Belgische grens bereikte, klonk gejuich. Men was in het « feindesland ».

— Dat dorp heet Gemmenich, zei de soldaat naast Diederich Herder. En die vrouwen en kinderen zijn nu onze vijanden. Twee maanden geleden konden we hier zaken doen, een glas bier drinken, vriendelijk klappen, dansen, met de meisjes schertsen. Nu zijn 't allemaal vijanden. Waarom?

— Omdat de Belgen gemeene zaak maakten met de Franschen en Engelschen.

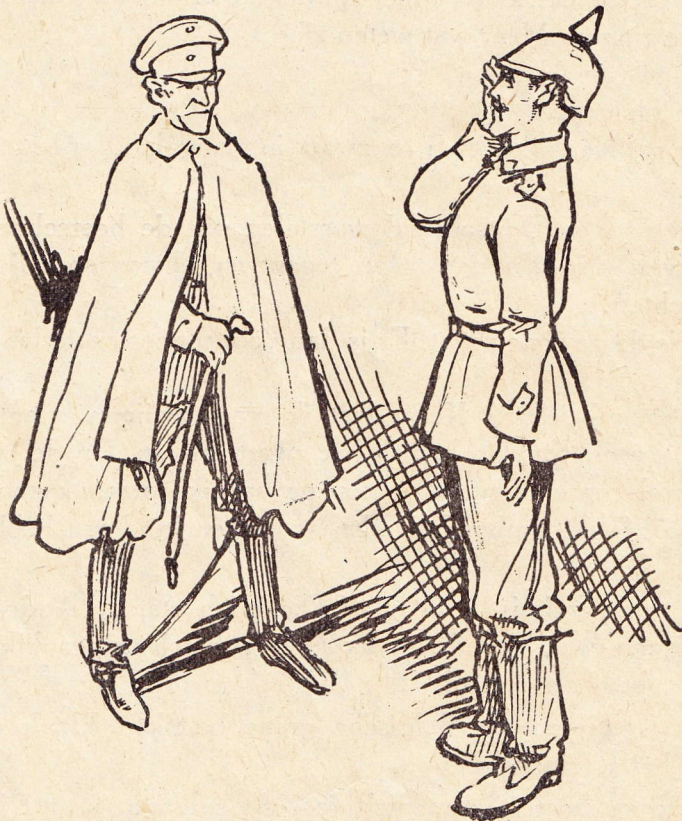
— Neen, omdat ze weigerden gemeene zaak te maken met ons.

Omdat ze weigerden het Duitsch leger door te laten, en dat was hun recht. Maar, ik praat te veel.

Men marcheerde voort, en eindelijk werd er halt gehouden. 't Was rust...

Plots werd Diederich bij een officier geroepen. Hij kende den man, een nederig klerkje van Aken, een jonge man, die in vredestijd eerbiedig groette voor den handelaar Herder, Diederich's vader. Maar nu waren de verhoudingen veranderd.

Dat klerkje stond daar als luitenant en Diederich moest hem groeten en stijf voor hem blijven staan, als een beeld.

— Gij hebt daar onderweg oproerige taal gehoord? zei de officier op strengen toon.

Diederich schrok.

— Ja, luitenant, bekende hij gedwee.

— Maar gij hebt den laffen kerel tegengesproken, doch niet sterk genoeg. Ge moogt met zulke verraders niet redeneeren. Het is uw plicht

dergelijke taal onmiddellijk aan uw chefs over te dragen. Gij moet ook helpen zorgen, dat geen defaitisme in onze rangen sluipt. Begrepen?

— Ja, luitenant.

En Diederich mocht gaan.

Hij voelde zich beleedigd door dien hoogen toon. Wat verbeeldde het klerkje zich!

Maar dan bedacht hij, dat hij zelf zoo niet denken mocht.

Een Duitsch soldaat had het recht niet te denken. Er was maar één richtsnoer voor hem : blindelings gehoorzamen!

En als hij anderen onvaderlandsch hoorde spreken en luid denken, dan moest hij als verklikker optreden. Hij was geen mensch meer, maar een heel klein werktuigje van de geduchte Duitsche oorlogsmachine.

Diederich zag hoe zijn makker verdwenen was. Had men hem aangehouden?

Een jong soldaat kwam bij Herder en zei :

— Zijt ge bij den officier geweest?

— Ja...

— Ik heb den kerel verklikt. En ik ben er fier op! En gij moet op dezelfde wijze uw vaderland dienen.

Die man had een valsch, geniepig gezicht, en Diederich voelde weerzin bij zich opkomen, maar hield bijtijds een ruw woord terug, want hij mocht niets zeggen.

Die soldaat had gelijk. Hij moest ook klikken en afstand doen van eigen karakter, van eigen wil. Hij behoorde niet meer aan zijn ouders, niet meer aan Elza; hij was nu 't eigendom van den keizer.

't Regiment marcheerde naar Luik.

Zoo kwam Diederich Herder in België...

* * *

En nu zat hij als Wilhelm voor Flora, als mijnheer Durieux voor den bediende in dit hotel te Vlissingen.

En het visioen dat hem even voor den geest kwam, was dat van zijn Elza.

Nog geregeld schreef hij aan haar en hij had ook gemeld, dat hij nu in een veilige plaats was, te Brussel, ver van het gevaar.

Zijn verloofde antwoordde hem in een hartelijken brief, waarin zij wel voorzichtig was vanwege de censuur, maar door de regelen heen haar vreugde liet blijken.

Gabrielle zag het paar nog uitgaan. En zij overwoog een plan, om te weten te komen, met welk opzet Flora nu hier vertoefde. Was zij het geweest, die aan de grenswacht te Bouchaute meldde, dat een vrouw met vermomde Fransche soldaten naar de grens wilde? Waar was de burger gebleven, in wie ze het type van zekere Brusselaars had herkend? De zoogenaamde Durieux was het niet.

Op die vragen wilde mejuffer Petit antwoord hebben, eer ze naar België terugkeerde.

Nu ging ze rusten. Ze was zeer vermoeid. Morgen zou ze nieuwe krachten hebben en haar taak weer even moedig vervullen.

XVII.

Diederich Herder, alias Durieux, had met Flora het hotel verlaten. Ze wandelden door het stadje. Vlissingen is zonderling gebouwd. De eigenlijke stad is klein. 't Zijn de « vier straten », zooals de Vlissingers het zelf noemen : de Walstraat, den Nieuwen Dijk, het Bellamy-park en de Kerk- met de Sint-Jacobstraat. Daar omheen stonden nieuwe wijken, grillig aangelegd wegens de havens en de richting van den grooten zeeboulevard, die den Scheldemonde breidelt. De groote scheepswerf « De Schelde » neemt verder in de stad zelf veel ruimte in beslag en zoo maakt Vlissingen met al zijn hoeken en gaten een wat zonderlingen indruk. Men verdoolt er gemakkelijk.

Zoo ging het ook Diederich en Flora, die zich al spoedig verveelden.

— Kom, laten we ergens binnegaan, zei de jonge man.

— Ja, temeer daar we onzen man in 't oog moeten houden. We zullen hem wel ergens ontmoeten.

Uit een café klonk muziek, daar was een orkest aan 't spelen. De gelagkamer zat vol. Het paar kon toch nog een plaatsje bemachtigen.

't Was hier warm en gezellig en vroolijk ook. Wie dacht er nog aan den oorlog?

Maar Diederich liet toch zijn gedachten gaan. De laatste maanden trokken zijn geest voorbij. Hij had Aken verlaten, wel niet in een roes als velen, maar toch vol geestdrift, en hij had trouw beloofd aan Elza Wulf.

Hij herinnerde zich nog den eersten marsch, zijn gesprek met den soldaat, die den oorlog vervloekte, maar als onbetrouwbaar in een bijzondere compagnie werd overgeplaatst.

Diederich vernam toen, dat hij zijn karakter breken en overdragen

en verklikken moest. Hij kwam aan het front voor Ieper en geraakte er spoedig in den slag. Al het gruwelijke van den oorlog greep hem hevig aan. Hij bracht weken vol ellende in de loopgraven door. Dan kwam hij in rust te Kortrijk. Hij zag er hoe zijn makkers zich vermaakten, hoe ze in zinsgenot, in verzwijmeling, de verschrikking van den oorlog trachtten te vergeten.

« Krieg ist krieg », was de leus, die gebruikt werd om te verbloemen, dat men eerbaarheid, trouw, goede zeden vergat. Dronkenschap was een verstrooiing, dans als een middel tegen somberheid.

En Diederich deed mee... Hij voelde eerst wat zelfverwijt, maar suste zijn geweten met de gedachte, dat ieder deed als hij, dat de oorlog veel toeliet, dat men niet leven kon als in vredestijd thuis, dat men vermaak zoeken mocht, nu men steeds door den dood werd beloerd.

Zoo kwam hij in gezelschap van deernen, die tuk waren op marken. Eens op de helling, gleed hij snel naar beneden. In korten tijd veranderde hij. Terug aan het front, redde hij tijdens een plaatselijk gevecht zijn officier. Deze was gewond en zou omgekomen zijn, had

Herder hem niet in veiligheid gebracht. De overste werd afgekeurd voor den aktieven dienst, kreeg een postje te Brussel, en wist ook Diederich daarheen te brengen, en toen de soldaat nu vertelde, dat hij in België gewoond had en de beide landstalen kende, plaatste men hem in den spionnagedienst.

Herder moest dus het volk bespieden, in welks midden hij gastvrijheid had genoten.

Er was toch nog wat eergevoel in hem. Op sommige oogenblikken vond de jonge man zijn taak zelf laf.

Maar dan zei hij tot zich zelf, dat het een middel was om van het front weg te blijven, waar hij dan toch de Belgen met de wapenen bestrijden moest.

Hij nam zich voor niet streng te zijn en dikwijls de oogen te sluiten, maar dan zou hij in botsing komen met zijn eigen oversten. Hij moest immers bewijzen in deze betrekking de rechte man te zijn, en moest daarvoor wild opspeuren en leveren. Blijf hij in gebreke, dan dreigde hem de straf : « Terug naar het front ».

En de Duitschers lieten immers hun eigen spionnen en detektieven nagaan.

Neen, eens in 't raderwerk van die instelling, moest Herder mee draaien, zooals de gedrochtelijke machine het wilde.

Hij had een chef, die zelf de mentaliteit van een schurk bezat, een kerel, die voor niets terugdeinsde.

Op zekeren morgen riep hij Diederich.

— Gij zijt een jonge man, knap van uiterlijk, zei de overste. Ik zal u 't werk aangenaam maken. Gij zult met een lief meisje samen werken. Ik zeg niet, dat zij tot de Brusselsche aristocratie behoort, maar ze is goed gekleed en vroolijk van karakter. 't Is een Belgische, maar doet alles wat wij verlangen. Gij reist er mee hier en daar. Ik laat u eens op eigen krachten drijven. Toon wat ge kunt. Het wemelt hier van spionnen. Hoe meer wij er in het net kunnen strikken, hoe beter. Dat is de veiligheid voor het leger, en tevens zal het anderen schrik aanjagen.

Eensklaps dacht Herder aan Elza. Zij had hem gesmeekt haar trouw te blijven. Zij verfoeide toen reeds den oorlog, zij had angst.

En nu stelde men Diederich voor een Brusselsche deerne tot gezellin te nemen.

Ja, Herder zag Elza... Maar hij durfde niet weigeren, want dan was hij ongehoorzaam en moest hij terug naar 't front.

Hij zat in 't raderwerk, in een gemeenen dienst, waar 't geweten zwijgen moest. Hij had geen eigen wil meer, geen recht trouw te blij-

ven aan zijn verloofde. Hij hing van zijn chef af, moest blindelings doen, wat deze gebood, en die was een schurk. Maar ook schurken kregen een rol te vervullen.

Herder was trouwens spoedig over zijn bezwaren heen. Hij was Elza reeds ontrouw geworden en had zich toen willen verdedigen met het walgelijke : « Krieg ist krieg ». En hij herhaalde thans die woorden.

En nu zat hij hier in de herberg te Vlissingen met Flora.

Het beeld van Elza kwam voor hem. Hij zag het meisje terug op dien laatsten avond, en 's morgens aan de woning van haar tante. Ze verborg toen haar gelaat in de handen. Had ze een voorgevoel van wat er gebeuren zou? Liefde voelde zoo scherp.

Diederich trachtte het beeld te verdrijven. Hij moest nu niet aan huis denken, niet aan zijn verloofde, niet aan zijn ouders, zijn moeder vooral.

Zoo mijmerde Herder, terwijl de muziek speelde.

Flora stootte hem aan.

— Daar, zei ze...

Ze wees naar een jongen man, die het café binnen trad met een gezelschap. Hij was net gekleed.

Diederich keek de deerne aan.

— Hij is het, fluisterde zij.

— O, hij kan ons niet ontloopen, het stedeke is klein. En we hebben geluk. Zet goed de ooren open.

Het tweetal kwam naar den kant dezer spionnen, waar juist een tafeltje vrij werd. Ze namen plaats.

Flora zat met den rug naar hen toe. Zij had den jongen man te Brussel in een herberg opgemerkt. Daar sprak hij met iemand over het front. En de spionne hoorde hoe die heer zijn makker beloofde over de grens te ontsnappen. Flora besloot den onbekende te volgen, maar verloor zijn spoor.

Eenige dagen later wandelde ze met Diederich en plots ontmoette ze den jongen man weer. Dadelijk besloten ze, hem na te gaan. Ze noemden hem mijnheer Jean.

Hij reed met de tram naar Vilvoorde. Zij deden 't zelfde. Daar huurde de man een karretje naar Mechelen. Er stonden verscheidene voertuigen, om passagiers naar de Dijlestad te brengen. Diederich en Flora reden er ook heen. Mijnheer Jean trad een herberg op de markt binnen en het paar stapte in het café er naast. Na eenigen tijd kwam de jonge man buiten. Hij begaf zich naar het station. Op eenigen afstand volgden Herder en de deerne door den Bruel en de Leopoldstraat.

Aan het station nam Jean — zooals ze hem noemden — de tram naar Antwerpen. Zij deden hetzelfde. Zoo kwamen ze in de Scheldestad.

De chef had het immers gezegd, dat ze nu eens op eigen krachten moesten drijven. Ook door Antwerpen volgden ze den onbekende, die niets vermoedde.

Jean overnachtte hier in een hotel en Herder betrok er eveneens een kamer. Den volgenden morgen kwam het tweetal op hun bespiedingstocht aan de Turnhoutsche poort. Daar verdween de Brusselaar in een huis. Hij bleef er uren, doch de Duitsche speurhonden werden niet moe te wachten. In den namiddag zagen ze een aantal jongelingen achter elkander vertrekken, den weg naar Turnhout op. Even later kwam Jean naar buiten en hij keerde in de stad terug.

— Wij moeten niet meer twijfelen, die kerel helpt Belgen naar de grens, zei Flora.

— Ja, wat zullen we doen, die vluchtelingen volgen of ons eigen wild?

— Ons eigen wild!

— Mijnheer Jean?

— Ja, dan komen we voorzeker achter een organisatie.

En aldus gingen ze 't spoor verder na en kwamen ze, altijd op de hielen van Jean, te Brussel terug. Ze kwamen te weten waar hij woonde, en gingen dan hun chef verwittigen.

Petermann, zoo heette de schavuit, was zeer tevreden.

— Flink gewerkt, zei hij. Ge hebt initiatief en volharding getoond. Die inrichtingen uit te roeien is van het hoogste belang voor ons. Deze kerels leveren aan het vijandelijk leger soldaten en dus bestrijden ze ons rechtstreeks. En België zendt veel jongelingen over de grens. Nu zouden we het wild dadelijk kunnen stropen, maar 't is soms beter het een tijdje vrij te laten, om een heel goeden slag te doen en het net over een heel nest te strikken. We zullen nu die methode eens volgen. Gij gaat uw mijnheer Jean verder na. Ge hebt goede nota genomen van het huis te Antwerpen?

— Ja, antwoordde Herder en hij leverde 't adres.

— Best! Ik zal onze kollega's te Antwerpen waarschuwen. Dat is al een sukses. Volg Jean dus verder. 't Kan gebeuren dat hij over de grens trekt... Ga dan mee... Ge hebt de noodige papieren. Zie, wat hij in Holland verricht.

— Maar hij kan daar blijven, meende Flora, en ze scheen het jammer te vinden, moest de man aan hun wraak ontsnappen.

Ja, zoo laag was de deerne reeds gevallen.

— O, geen nood... Die kerels gaan naar Holland, maar komen terug. Ge moet hem eens zoo ver mogelijk laten handelen en ik ben overtuigd, dat we goede uitslagen zullen hebben. Ik reken op u. Werk zooals ge tot nu toe doet. Ik zet een goed punt bij uw naam.

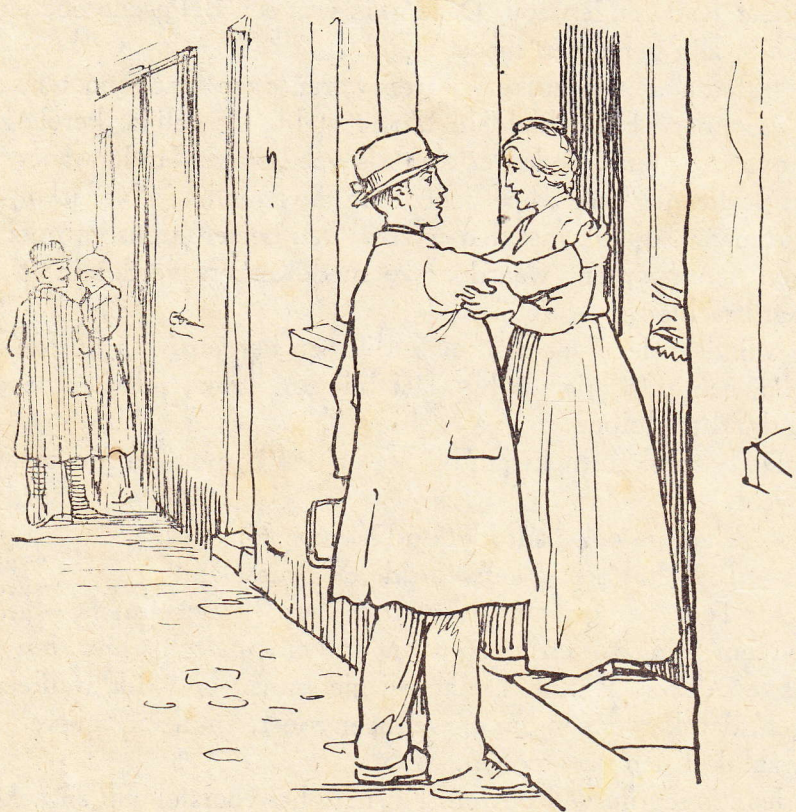
Tevreden verliet het tweetal het bureel.

Diederich Herder, zoon van goeden huize, verloofde van een braaf, eerlijk meisje, was blij met de loftuitingen van een gemeenen schelm. En zijn vreugde werd gedeeld door een vrouw, die geen eergevoel, geen schaamte had.

O, moest Elza het weten! Of zijn moeder...

Maar niet denken... Voortdompelen in den oorlogsroes.

Ze huurden een kamer nabij het huis van mijnheer Jean, en om beurten beloerden ze die woning. Twee dagen later zagen ze den jongen man uitgaan. Aan de deur nam hij afscheid van een bejaarde vrouw, wier gelaat angst verried.

— En hij gaat op reis, want hij groet haar en zij is bevreesd.

— Ja, vooruit, we moeten hem volgen.

Vlug stapten ze op en weer volgden ze hun wild.

En ze gingen het na tot Bouchaute. Ze begrepen, dat Jean werkelijk naar Holland wilde. Ze dachten aan de bevelen van Petermann.

— O, een tochtje naar Holland lokt mij aan, zei Diederich, die natuurlijk in burger was.

— Mij ook...

Maar 't was de nacht van strenge bewaking, welke Gabrielle Petit genoodzaakt had naar Sas van Gent te gaan.

Diederich begaf zich naar den officier der wacht en deelde alles mee. Hij had bewijzen van zijn zending, en vroeg dus den Belg niet te hinderen.

De officier, die de macht der Brusselsche spionnagebureelen kende, wachtte zich wel Diederich tegen te staan. Hij deed zelfs meer dan Herder vroeg en sprak af, dat hij een zoogenaamden gids naar dien mijnheer Jean zenden zou. Deze gids was een Belgische boerenknecht, welke in zijn geheimen dienst stond.

Inderdaad, aan zulke gevaren waren onze landgenooten, die zich met spionage bezig hielden, blootgesteld. Dergelijke kerels kwamen ook over de grens, deden er zich als goede vaderlanders voor en men begrijpt dus nog meer, hoe lichtzinnig die agenten in Nederland waren, welke maar dadelijk met den eersten, den besten grensbewoner betrekkingen aanknoopten, waardoor ze medewerkers verder in 't land in gevaar brachten.

Mijnheer Jean zat dien avond in een herberg. Hij durfde er niets vragen, achterdochtig als hij was. Hij zou straks zelf beproeven naar Nederland te sluipen.

De boerenknecht kwam bij hem zitten en maakte een praatje over het weer.

— Gaat ge ook naar Holland? vroeg hij.

— Ik? Wel neen! antwoordde de Brusselaar.

— Toe, toe, ge kunt mij vertrouwen. Ik zie immers wel, dat gij een vreemdeling zijt en vreemdelingen komen slechts hier, om over de grens te trekken. Enfin, 't gaat mij niet aan... Ik wilde u alleen maar zeggen, dat ik over een uur er wel heen moet, en als ge mij vergezellen wilt, zal ik u den weg toonen.

Jean kreeg nu vertrouwen. Hij nam het voorstel aan en achtte zich zelfs gelukkig, niet in 't minst vermoedend, hoe valsch er met hem gespeeld werd.

JAN VERBEKE

GABRIELLE PETIT

ONZE NATIONALE HELDIN

UITGAVE VAN L. OPDEBEEK — ANTWERPEN